شیعر نەناسەکان لە شیعر دەدوێن.. سەدیق سەعید ڕواندزی

ئایا دەکرێت شیعر لە ڕێی کۆمێنتی فەیسبووکەوە هەڵبسەنگێنرێت؟ ئایا شاعیربوون بە پێوەری زۆری و کەمی کۆمێنتە؟ شیعری جوان و داهێنەرانە، ئەو شیعرەیە کە لە تیکتۆك لە شکرێك نەخوێندەوار و بێ ئاگا و میللی گوێی لێ دەگرن؟ دەکرێ شیعر وەك پێکهاتەیەکی زمانەوانی و بابەتی و مانایی، کورت بکەینەوە بۆ پۆستێکی چەند وشەیی؟ یان شیعر خوێنەوە و هەڵسەنگاندنێکی قووڵ و گەورەی دەوێت؟ ئایا ئەو شاعیرەی فەیسبووکی نییە و شیعرەکانی لەو ڕێگەیەوە بلاَو ناکاتەوە و کۆمێنتی بۆ نانووسرێت شاعیر نییە؟ دەتوانین شوناسی شاعیری جوانووس و داهێنەرانە، بدەینە پاڵ شاعیرێك و ئەزموونی دەیان ساڵەی پێنج شاعیریش بە قسە فڕێدانێکی نێو تۆڕە کۆمەلاَیەتییەکان ڕەت بکەینەوە و بە کۆتاهاتوو ناوزەد بکەین ؟ ئەمانە و گەلێك پرسیاری دیکە، دەشێ لە پەراوێزی دنیای سۆسیال میدیا و مینبەرەکانی بلاَوکردنەوە بکرێن و مایەی هەڵوەستەکردن بن. بێگومان هەڵسەنگاندن و کردەی خوێنەوەی هەر دەقێکی ئەدەبی، وەرای ئەوەی لە ڕووی میتۆدییەوە دەبێ پەیڕەو و لە میتۆدێك بۆ خوێنەوەی بکرێت، هاوکات پاشخان و تێڕوانینێکی هزرییانەی قووڵی دەوێت, بۆ ئەوەی ڕەخنەگر بتوانێت کۆدە شاراوەکانی ئەو دەقە بکاتەوە و بە دوای پرسیارە بۆ وەلاَمەکاندا بگەڕێت. خوێنەوە و هەڵسەنگاندنی شیعر، خوێنەوەی دنیابینی و تێڕوانینی هزرییانەی شاعیرەکە کە لە شیعردا بەرجەستەی دەکات. بۆیە شیعر وەك تێکست، هەڵگری چەندین ڕەهەند و دەلالەتی شاراوەیە و ئەستەمە بە کۆمێنتێکی ڕاگوزەرانەی کەسێك، کە ڕەنگە لە هەموو ژیانی دوو دیوانە شیعری نەخوێندبێتەوە هەڵبسەنگێنرێت. خوێنەوەی شیعر، کردەیەکی هزریی و پرسیاریی ئاڵۆزە و دەبێ هەموو لایەنە هونەری و بابەتییەکانی دەقەکە بگرێتەوە، هەر لە زمان و واتاوە، تا دەگاتە کۆدە شاراوەکانی دەق، کە پرسیار لای خوێنەر دروست دەکەن. شیعرو ئەزموونی شیعری شاعیرێك بە تەنها، لە ڕێگەی پۆستێك و قسەیەکی سادە ڕەت ناکرێتەوە، ئەمە کاتێ ئەزموونی شاعیرێك ڕەت دەکەینەوە و ئەزموونی شاعیرێکی دیکە بە داهێنەرانە دەناسێنین، دەبێ ئەرگۆمێنتی شیعریمان پێ بێت، بۆ ئەوەی بیسەلمێنین کە ئەوەی دەیڵێین ڕاستە و ئەزموونی ئەم شاعیرانە کۆتایان هاتووە. بە داخەوە ئێستا بە هۆی زۆربوونی مینبەرەکانی گوتن، ئەمە ڕاو بۆچوونی کۆمەدی و سەیر لەلایەن خوێنەران و

نووسەران و کەسانێك دەبینین و دەخوێنینەوە، کە پارادۆکسی گەورە لە بەچوونەکانیان هەیە و نووسینەکەیان دەریدەخات کە ئەوان چەند بێ ئاگان لە دنیای شیعر و هەڵسەنگاندی شیعری. گەرچی ئەم جۆرە بەچوونانە، لە نەوەندی ئەدەبی کوردیدا هیچ ئەرزشێکیان نییە، بەلاَم ڕەت کردنەوەیان پێویستە بە ئەوەی ئەم جۆرە نووسینانە لەلایەکەوە نەبێت بە مەد و لەلایەکی دیکەشەوە، هەموو کەسێك بوێری ئەوەی نەبێت خۆی بە شیعر بە ناو شیعر ناسەوە هەڵبواسێت. لەو ڕۆژانەدا، هاوڕێیەکی شاعیر کورتە نووسینێکی کەسێکی بە ناوی (ڕێبوار مەلا زادە) بۆ ناردم، کە لە پۆستێکدا نووسیویەتی:_(لە ئێستادا کەمەڵێك شاعیری وەك عەبدولاَ پەشێو، قوبادی جەلیزادە، کەریم دەشتی، جەمال غەمبار، سەباح ڕەنجدەر) و زۆری تریش، لە ڕووی شیعرییەوە کۆتایان هاتووە و باشتر وایە چیتر (میعر) بە ناوی شیعر نەنووسن. لە شیعر نووسیندا خانەنشین بن). بێگومان بە تەنها قسەیەکی لەو شێوەیە، پێویستی بە دەیان خوێندنەوە و هەڵسەنگاندنی وردی ئەزموونی ئەم شاعیرانە هەیە، چونکە شیعرێك، بە تەنها ناکرێتە پێوەر بۆ هەڵسەنگاندنی ئەزموونی شیعری شاعیرێك. ئەم جۆرە بەچوونانە، تەنها لای ئەمە هەیە، کە کەسانێك بوێری ئەوەیان هەبێت، سووك و ئاسان ئەزموونی شیعری شاعیرانێك بە کۆتاهاتوو وەسف بکەن، بێ بە ئەوەی بوێریی و شارەزایی ئەوەیان هەبێت، پێمان بڵێن چۆن و بەچی ئەم شاعیرانە بە سەر چوون؟ چۆن ئەزموون و شیعری پێنج شاعیری جیاواز، بە قسەیەك کۆتایی دێت؟ بێگومان منیش وەك خوێنەرێك دەزانم ڕەنگە لەو شاعیرانە هەبێت، لە ئێستادا شیعری سادە و ساکار بنووسێت و ئەزموونەکەی وەك دوێنێ نەبێت، بەلاَم ئەمە بە قسە ناکرێت، بە هەڵسەنگاندن و بەراوردکردن و ئەرگۆمێنتی شیعری دەکرێت، بە ئەوەی بەچوونەکەمان شیاوی خوێندنەوە بێت و شوێنی خۆی بگرێت. هەر لەم نووسینەیدا، ئەم بەڕێزە دەنووسێت (کەریم دەشتی شاعیرێکی ئیرۆتیکیەو و شیعرەکانی کردۆتە کەناڵێکی پۆڕنۆ). بێگومان هەر کەسێك شیعر ناسبێت و ئەزموونی شیعری ئەم شاعیرەی خوێندبێتەوە، ئەوە دەزانێت کە دەشتی نە شاعیرێکی پۆرنۆییە، نە ئیرۆتیکی، بەڵکو شاعیرێکی زۆر بە ئاگا و زانیاریی و هوشیارییەکی شیعری گەورەشی هەیە. بوونی شیعرێك یان وێنەیەکی سێکسی و ئیرۆتیکی، ئەزموونی شاعیرێك ناکاتە پۆڕنۆیی، ئەم جۆرە بەچوونانە، بەچوونی بێ ئەرزشن و تەنها قسەی نەو تەڕە کۆمەلاَیەتییەکانە و لای شیعرناسان هیچ بەهایەکی ئەدەبی و ڕەخنەیی نییە. هەر لە درێژەی ئەو نووسینەیدا، زادە بڕوای وایە ئەو بە ناو شیعریی و شەخییەی کە دەڵێت (لە کەی وەرە خەونم) لە شیعری ئەم شاعیرانە هونەریترو داهێنەرتر و ئەدەبیترە، چونکە هەزاران کەس گوێ لە دەگرن و لە

تیکتەك سەیری دەکەن . من ساڵانێکی زۆرە دەڵێم، خوێنەرانێکی زۆر لە نێو ئێمە هەن، کە شیعر بە تەپانی تێگەیشتوون، بۆیە بڕوایان وایە جمهوری کە زیاتر بێت ئەو شاعیرترە، بێ ئاگا لەوەی هەر کاتێك شیعر هێندە سادە و میللی و بازاڕیی بووەوە، ئەوا ئەمە لە بەردەم شیعر نین. ئەم بۆچوونە، دەریدەخات کە ئەم بەڕێزە چەند شیعر ناسە و چەندیش لە شیعر وەك ژانرێکی هونەری گەیشتووە. هەڵبەتە ڕاست دەکات، شیعری ئەو دکتۆرە لە شیعرەکانی ئەم شاعیرە زۆرتر هەواداری هەیە، بەڵام ئایا شیعر وەرزشە بە کەمی و زۆری هەوادار پێوانە بکرێت؟ یان ژانرێکی هونەریی و بژاردەییە؟ دواجار دەمەوێ ئاماژە بەوە بدەم کە خوێندنەوە و هەڵسەنگاندنی شیعریی، کردەیەکی هزریی قووڵە و ڕامان و بیرکردنەوەی دەوێت. ناکرێت شاعیرێك کە دەیان شیعری داهێنەرانەی هەیە، بە میعرنووس بناسێنین و ئەوەشی شیعرەکەی بۆتە بابەتی کۆمیدیا و گاڵتە پێکردنی نێو تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان و دەڵێت لە کەی، بەرانبەرەکەشی پێی دەڵێت لە بن ئەو دارەم، بە شاعیر بزانین و بڕوامان وابێت ئەو میعرەی دەینووسێت شیعرە. هیوادارم شیعر نەناسەکانی ئێمە، واز لە هەڵسەنگاندنی شیعر بێنن، چونکە مانای وانییە ئەوەی ئەکادیمی بوو شیعر ناس بێت، مەگەر مسعود محمەد هیچ بڕوانامەیەکی ماستەر و دکتۆرای لە ئەدەبی کوردی و شیعری کلاسیکی کوردی هەبوو؟ کەچی چ عەبقەرییەك بوو لە خوێندنەوە و هەڵسەنگاندنی نالی وحاجی قادری کۆیی.

*ئەم بابەتە لە ڕۆژنامەی هەولێر ژمارە (3991) ڕۆژی 9/1/2024 بڵاوکراوەتەوە.